

Gogol

„Ne aflăm în posesia unei comori care nu poate fi prețuită”. Astfel, caracteriza Gogol Biserica, după care continuă:

„Această Biserică este singura care s-a păstrat din vremea Apostolilor în fecioria sa neprihănită de la începuturi; această Biserică care, desăvârșită cu dogme adânci și cu cele mai minuțioase ritualuri exterioare, este ca și cum ar fi fost adusă din rai pentru poporul rus, singurul care are puterea de a rezolva toate urzelile nedumeririlor și problemelor noastre. Iar această Biserică, creată pentru viață, noi, nici măcar până astăzi, nu am adus-o în viața noastră.”

Cu voce tare și plin de convingere, Gogol a afirmat că Adevărul se găsește în Ortodoxie și în autocrația ortodoxă rusă; că istoricul „a fi sau a nu fi” este rezolvat de cultura ortodoxă rusă, iar soarta imediată a întregii lumi depinde de prezervarea acesteia. „Lumea se găsește pe punctul de a muri și intrăm în perioada preapocaliptică a istoriei mondiale.”

Fiind indignat de faptul că Gogol a îndrăznit să vadă salvarea Rusiei în calea religios mistică, în lucrarea interioară, în lupta ascetico-duhovnicească (podvig) și rugăciune; și că aprecia predania a fi mai înaltă decât toate lucrările, Belinski a scris în epistola sa celebră: „Rusia nu își va găsi salvarea nici în misticism nici în ascetism nici în pietism, ci în succesul civilizației, în iluminism și umanitate. Nu are nevoie nici de predici (a auzit destule) nici de rugăciune (a avut suficiente repetiții de-ale lor fără sfârșit)”, ci de redeșteptarea a simțului demnității umane în poporul rus”

Alexandru al III-lea

Tutorele său a fost Pobedonostsev, cel care i-a dat o educație strict ortodoxă, antirevoluționară. Alte figuri pe care le vom întâlni: Rachinski (a dezvoltat școlile parohiale), Dostoievski, Melinko și Pecherski.

Alte voci îl chemau spre o direcție anti-liberală. (Talberg).

Într-o scrisoare din 6 martie, 1881, la 5 zile după uciderea țarului Alexandru al II-lea, Pobedonostsev îi scrie lui Alexandru:

„M-am decis să îți scriu din nou, deoarece situația este îngrozitoare și nu este timp de pierdut. Dacă îți vor cânta veche melodie a sirenelor că trebuie să rămâi calm, să continui direcția liberală, că trebuie să te pleci în fața așa-zisei opinii publice, pentru numele lui Dumnezeu nu-i crede. Ar însemna o catastrofă: o catastrofă pentru Rusia și pentru tine. Pentru mine acest lucru este la fel de clar ca lumina zilei. Siguranța ta personală nu-ți va fi întărită prin asta, ci va fi și mai mult diminuată. Ticăloșii psihopați care ți-au ucis tatăl nu vor fi mulțumiți cu niciun fel de concesie, ci vor deveni și mai violenți. Și mișcarea poate fi înăbușită – semintele rele pot fi scoase – doar luptând împotriva ei până la moarte, cu sabia și cu sângele. A învinge nu este greu. Până acum toți au dorit să fugă din fața luptei și l-au iluzionat pe suveranul trecut la cele veșnice, pe tine, pe toți ceilalți, deoarece nu sunt oameni raționați, de suflet și puternici, ci niște eunuci bicisnici și conjurați. Nu, Maiestatea Voastră, singura cale sigură și directă este de a vă opune și de a începe, fără să precupețiți o clipă, o luptă sfântă, cum nu a existat decât în Rusia. Întregul popor așteaptă decizia autoritară și imediat ce vor simți că suveranul se va ridica, toți se vor ridica, toți se vor reînșufleți și își vor recâștiga lumina colorată din aer.”

În aceeași zi a primit o notă din partea suveranului: „Îți mulțumesc din suflet pentru scrisoarea inimoasă, cu care sunt complet de acord. Treci pe la 3 pe la mine să ne vedem și voi fi fericit să

stăm de vorbă. Întreaga mea nădejde este la Dumnezeu.”

(Fragmentul mai jos nu este inclus în rezumat, dar ultima jumătate este marcată de Părintele Serafim în copia cărții lui Talberg, iar o propoziție este chiar subliniată. Următorul fragment este dintr-o scrisoare a lui Pobedonostsev publicată într-o revistă numită „Arhiva Rusă”)

„Loris Melikov are de gând să-i facă un favor Rusiei și să-i dea o constituție sau să pună un început pentru aceasta prin chemarea tuturor reprezentanților din întreaga Rusie.

În legătură cu acest plan a avut loc o adunare la 2 februarie la care a luat parte și împăratul Alexandru al II-lea. Pe 2 martie a fost numit șeful consiliului de miniștri, care trebuia să meargă la suveran pentru a lua decizia finală, dar între timp Loris-Melikov deja pregătise publicarea triumfătoare a actului care urma să apară în documentele oficiale ale guvernului pe 5 martie. Când dintr-odată a survenit catastrofa.

Începând cu 2 martie revistele au început să ceară o constituție. Loris-Melikov le-a transmis să păstreze tăcerea, măcar pentru 15 zile. După care ne-am reunit, duminică la ora două după amiaza, în consiliul de miniștri cu suveranul. M-au invitat pe mine, pe bătrânul S.G. Stroganov și pe marii duci.

Suveranul, după ce a spus despre ce este vorba, a adăugat că răposatul nu s-a decis asupra direcției de urmat (cu privire la constituție) și că era în dubiu, după care le-a cerut tuturor să vorbească deschis.

Loris-Melikov a început să citească protocolul și schița de declarație deja pregătită în numele noului suveran despre care el credea că are o datorie sfântă să împlinească testamentul tatălui său. Și imaginează-ți – au avut nerușinarea să lase în această declarație toate argumentele pe care le-au avansat în precedenta: că ordinea publică a fost restabilită peste tot, că revolta a fost înnăbușită, că deportații s-au întors șamd. Nu avem timp să descriem în detaliu toate aceste lucruri.

Primul care a vorbit împotriva a fost Stroganov. Scurt, dar energic. Apoi au luat cuvântul Valuev, Abaza și Miliutin care au ținut discursuri bombastice despre cum așteaptă Rusia această binecuvântare. În acel moment, pe Miliutin l-a luat gura pe dinainte și s-a referit la popor ca mase iraționale. Mai departe au vorbit Nabokov, Saburov și toți ceilalți. Doar Posiet și Makov s-au pronunțat împotriva.

Când mi-a venit rândul nu mi-am mai putut stăpâni valul de indignare. După ce am explicat toată falsitatea acestei instituții, le-am spus că rușinea și ocara mă copleșesc când mă gândesc în ce moment discutăm acest lucru, când trupul suveranului noastră nu a fost încă îngropat. Și cine este vinovat de asta? Sângele său este asupra noastră și a copiilor noștri. Avem cu toții o vină în moartea sa. Ce am făcut în tot acest timp, în timpul domniei lui? Am vorbit și iar am vorbit, ne-am ascultat pe noi și unii pe alții și tot ce venea de la instituția lui s-a transformat în mâinile noastre într-o minciună, iar libertatea acordată de el a devenit un fals. Iar în ultimii ani, în anii de explozii și bombe, ce am făcut pentru a-l apăra? Am vorbit și nimic altceva. Toate

simțurile noastre ar fi trebuit concentrate în frica ca el să nu fie ucis, dar am lăsat să intre în sufletele noastre atât de multe frici ordinare și de dispreț și am început să tremurăm în fața opiniei publice, adică opiniile unor ziariști demni de dispreț, și a ceea ce ar putea spune Europa.

Vă puteți imagina cum au căzut vorbele ca un tunet. Cei de lângă mine, Abaz și Loris-Melikov abia dacă își puteau reține furia îndreptată către mine. Abaz a replicat foarte tăios: „Din ce spune uberprocuratorul sinodului, decurge că tot ceea ce s-a făcut în regimul trecut nu a fost de niciun folos. Eliberarea iobagilor și toate cele. Astfel că singurul lucru care ne mai rămâne de făcut este să ne prezentăm demisiile”.

Suveranul, care la cuvintele mele „sângele lui este asupra noastră” a exclamat „este adevărat”, m-a susținut, spunând că suntem cu toții vinovați fără să se excludă pe sine. Am discutat mai departe. S-au spus cuvinte demne de dispreț, că trebuie făcut ceva, dar prin acel ceva ei înțelegeau o constituție.” (Pobedonostsev)

Majoritatea miniștrilor erau pentru liberalism, pentru reforma guvernului, în timp ce Pobedonostsev și alții erau pentru autocrație. Alexandru al III-lea a decis să meargă contra spiritului timpului și să nu se predea fanteziilor irealizabile și liberalismului ruginit. Rusia deja avea o constituție în Ortodoxie, în vechile instituții și în încrederea reciprocă dintre țară și popor.

Pe 28 aprilie, 1881, cuvintele hotărâte ale țarului s-au resimțit în manifestul publicat: „Vocea lui Dumnezeu ne poruncește să luăm cu vigoare în mână frâiele puterii, nădăjduind în Providența Divină, cu credință în puterea și adevărul domniei autocrate, pe care suntem chemați să o susținem și să o păstrăm în fața oricărei amenințări s-ar ivi, pentru binele poporului.

Fie ca inimile supușilor noștri credincioși – ale tuturor celor care iubesc patria și sunt devotați autorității regale, moștenite din străbuni – care au fost tulburați de neliniște și teroare, să se întărească. Sub protecția sa și în legătura indisolubilă, patria a supraviețuit încă o dată unei mari încercări și a atins prin credința în Dumnezeu, care îi hotărăște soarta, un nivel de putere și măreție în mijlocul unor nenorociri și încercări amarnice. Consacrându-ne acestui țel, îi chemăm pe toți supușii noștri credincioși să ne slujească pe noi și statul cu credință și dreptate pentru desțelenirea revoltelor care au murdărit pământul rusesc, pentru a întări credința și moralitatea, pentru buna educație a copiilor, pentru nimicirea minciunilor și hoției, pentru stabilirea adevărului în activitățile instituțiilor hărăzite Rusiei de binefăcătorul ei, iubitul nostru tată.”

„Iar aici în tunicul revoluției, tăiat ca o lumină strălucitoare de cuvintele țarului, a început cu rapiditate să se împrăștie”, scrie Nazarovski. Revolta, care părea invincibilă s-a topit ca ceara în fața focului, a dispărut ca fumul sub puterea vântului. Nemulțumirea din mințile oamenilor a

Început rapid să fie înlocuită de sensibilitatea rusească; destrăbălarea și samavolnicia au cedat locul ordinii și disciplinei. Libera cugetare nu mai călca ortodoxia ca un soi de ultramontanism, și nici nu mai năvălea asupra iubitei noastre Biserici precum clericalismul. Autoritatea legii noastre naționale de netăgăduit și ereditare s-a ridicat pe forța ei istorică și tradițională.”

„Însă nu era ușor pentru autocrat să ducă această povară pentru bine Rusiei. Pe 31 decembrie, 1881, într-o scrisoare de răspuns adresată lui Pobedonostsev, suveranul scria:

„Îți mulțumesc, mult prea amabilule Constantin Petrovici, pentru epistola ta binevoitoare și pentru urări. Se apropie de sfârșit un an înfiorător și înspăimântător; începe un altul dar ce ne așteaptă în față? Este îngrozitor de greu uneori, încât dacă nu aș avea credința în Dumnezeu și în mila sa nemărginită, fără îndoială că nu aș avea altă soluție decât să-mi trag un glonte în cap. Dar nu sunt slab de înger și lucrul cel mai important este că am credință în Dumnezeu și cred că vor veni, într-un sfârșit, și zile fericire pentru mult iubita noastră Rusie. Adesea, foarte adesea îmi aduc aminte cuvintele Sfintei Scripturi: Să nu se tulbure inima voastră; credeți în Dumnezeu, credeți și în Mine. Aceste cuvinte puternice au un efect mântuitor pentru mine. Cu nădejdea toată în mila lui Dumnezeu închei această scrisoare: Facă-se voia Ta, Doamne!”

Moartea Țarului Alexandru al III-lea

Lângă patul de moarte al Țarului Alexandru al III-lea a stat Sf. Ioan de Kronstadt.

„O descriere a ultimelor sale zile ne-a fost dată de Nazarevski care a primit în acele momente informațiile cuvenite. Pe 5 octombrie, a fost dat un buletin de către Zaharin și profesorul Leiden (chemat de la Berlin) cu privire la gravitatea bolii de care suferea țarul. Buletinul a făcut nu doar Rusia, ci întreaga lume să tresară. Toată lumea, temându-se pentru viața împăratului, care își câștigase o înrăurire puternică absolut peste tot, a început să se roage pentru însănătoșirea sa. Le-a devenit limpede tuturor și bolnavului că se apropia sfârșitul. Starea senină și liniștea bărbătească a țarului bolnav erau frapante. În pofida slăbiciunii sale, a nopților de nesomn și a palpitațiilor de inimă, tot nu dorea să meargă să stea în pat și și-a continuat treburile de stat dintre care ultimele erau niște rapoarte despre Orientul Îndepărtat, în particular despre Coreea. Pe 9 octombrie, bolnavul i-a spus duhovnicului său că simte cu siguranță apropierea morții, dar că în același timp simte și o mare bucurie.

În dimineața zilei următoare, pe 10 octombrie, suveranul l-a primit cu voioșie și cu inima deschisă pe Părintele Ioan de Kronstadt care ajunsese la Livadia; iar seara a întâlnit-o pe logodnica fiului cel mare, Prințesa Alix de Hesse care s-a grăbit să ajungă în Crimeea.

Când l-a întâmpinat pe respectatul părinte, suveranul, cu smerenia care îl caracteriza a spus: „Eu nu am îndrăznit să vă cer să faceți o asemenea călătorie lungă, dar când Marea Ducesă Alexandra Iosifovna mi-a sugerat să vă invit la Livadia, mi-am dat bucuros acordul și vă mulțumesc că ați venit. Vă implor să vă rugați pentru mine. Nu sunt deloc bine.”

După cum a povestit Părintele Ioan „s-a dus apoi în cealaltă cameră și mi-a cerut să ne rugăm împreună. A îngenunchat iar eu am început să spun rugăciunile. Maiestatea sa se ruga cu o evlavie adâncă; capul îi era aplecat și se găsea scufundat în sine însuși. Când am terminat, s-a ridicat și mi-a cerut să mă rog mai departe pentru el.”

Spre seară când urma să se întâlnească cu logodnica fiului său, a dat ordin să-i fie adusă îmbrăcămintea de ocazie și să o îmbrace, și, în pofida umflăturilor de la picioare, a mers să o întâlnească. I-a făcut cunoscute sentimentele sale paternale față de ea, a primit-o ca pe o fiică iubită, dragă inimii lui.

Emoția acelei zile a avut în mod clar un efect bun asupra sa și a început să se simtă mai bine. Starea aceasta a continuat până în octombrie, ceea ce a aprins în cei din jurul lui speranța că suveranul se va reface.

În ziua memorabilă de 17 octombrie, Părintele Ioan de Kronstadt i-a dat țarului pentru a doua oară Sfânta Împărtășanie. După Liturghie a mers la bolnav cu sfântul potir în mâini. Împăratul a repetat clar, ferm și cu sentimente profunde, cuvintele preotului: Cred, Doamne, și mărturisesc că Tu ești cu adevărat Hristos. După care, a primit Sfânta Împărtășanie cu evlavie din potir. Lacrimi de căință îi cădeau pe piept. A simțit din nou o izbucnire de energie, și era pregătit să-și reia din nou treburile, ba chiar să muncească și noaptea.

Dar s-a simțit mai rău și a ieșit la iveală o inflamație a plămânilor, dimpreună cu o tuse cu sânge. Muribundul s-a luptat cu bărbăție cu această neputință și și-a arătat puterea voinței. Pe 18 a fost trimis pentru ultima oară un curier la Petersburg cu treburi rezolvate. În ziua următoare s-a hotărât să lucreze asupra mai multor rapoarte și a scris: „În Livadia. Am citit.” Dar aceasta era deja ultima sa zi în serviciul Rusiei – marele lucrător al pământului Rusiei a devenit îngrozitor de slăbit, iar acum își aștepta trecerea în altă lume.

Suveranul și-a petrecut noaptea fără să doarmă, așteptând serios răsăritul și, ridicându-se din pat, s-a așezat într-un fotoliu. Ziua a venit rece și sumbră. S-a pornit un vânt puternic, iar marea mugea cu un zgomot violent.

La șapte, suveranul a trimis după țarevici și a vorbit cu el preț de o oră. Apoi, a chemat-o pe împărăteasă care l-a găsit în lacrimi. I-a spus: „Îmi simt sfârșitul”. Împărăteasa i-a spus: „Pentru numele lui Dumnezeu, nu spune asta. Te vei face bine”.

„Nu, durează de prea mult timp. Fii pe pace. Eu sunt absolut liniștit.”, a afirmat suveranul.

La ora 10, rudele apropiate s-au strâns în jurul muribundului iar el, pe deplin conștient, a încercat să le spună un cuvânt drag fiecăruia.

Amintindu-și că era aniversarea de 20 de ani a Marii Ducese Elisabeta Feodorovna, țarul a vrut

să o felicite. Discutând cu cei apropiați, nu a uitat despre sufletul său și a cerut să vină duhovnicul pentru a spune rugăciuni și a dorit să se împărtășească din nou.

După ce l-a împărtășit pe suveran, duhovnicul a dorit să se retragă pentru a-l lăsa pe omul aflat pe patul de moarte împreună cu familia sa, dar împăratul l-a reținut acolo și i-a mulțumit sincer. Preotul, aplecându-se peste suveran, i-a mulțumit din partea Sfintei Biserici, pentru că a fost întotdeauna fiul ei statornic și credincios, din partea poporului rus, pentru care și-a sacrificat toate puterea. În final, și-a exprimat credința fermă că în ceruri i se va pregăti un regat nepieritor de slavă și binecuvântare, alături de toți sfinții.

„La 11 fix starea bolnavului s-a înrăutățit foarte tare, respira din ce în ce mai rar, bățile inimii au încetini, și a cerut să vină Părintele Ioan de Kronstad, care a miruns trupul suveranului cu ulei de la candelă și, conform dorinței acestuia, i-a pus mâinile sale pe cap. Temându-se ca venerabilul preot să nu fi obosit, muribundul i-a cerut să se odihnească, iar când mai târziu l-a întrebat dacă nu a obosit să și țină mâinile pe capul său l-a auzit pe Părintele Ioan spunând: „e ușor pentru mine când tu le ții acolo.” După care a adăugat mișcător că poporul rus îl iubește. Cu vocea slăbită suveranul a început să dea mesaje de despărțire simțitoare, mai întâi către împărăteasă, iar apoi către copii. Au stat lângă el, iar împărăteasa i-a ținut mâna. La ora 2 i-a crescut pulsul. Sosise clipa finală. Suferindul regal, ținut de umeri de țarevici, și-a pus capul pe umărul împărătesei, și-a închis ochii și a trecut la cele veșnice. Era ora 14:15. Astfel s-a sfârșit viața acestui martir al pământului rus. La fel ca în vechea Rusie a fost invocat sfântul său protector din ceruri, binecredinciosul Alexandru Nevski.”

Mereu veșnicul de pomenire Părintele Ioan a descris astfel amarele zile: „Pe 17 octombrie, ca urmare a dorinței celui plecat la Dumnezeu, împăratul a fost împărtășit de către mine. Am săvârșit zilnic Liturghia, fie la biserica din Livadia, fie ocazional la Oreanda, și în ziua amintită, imediat după săvârșirea Liturghiei în ultima biserică, m-am grăbit cu Potirul vieții la împăratul bolnav, care a primit cu evlavie din mâinile mele, Tainele de viață dătătoare.

Pe de 20 octombrie, suveranul a dorit din nou să mă vadă. M-am grăbit să vin imediat după terminarea Liturghiei și am rămas lângă împărat până la trecerea binecuvântată la cele veșnice. La cererea împărătesei am citit rugăciunile pentru vindecarea bolnavilor și i-am uns piciorul și alte părți ale corpului cu ulei. Acest ulei de la candelă unei icoane făcătoare de minuni a fost adusă de unul dintre preoții de la Yalta, Părintele Alexandru, pentru a-l mirunge pe împărat, la dorința oamenilor cucernici. Primind această cucernicie cu o credință sinceră, împăratul suveran și-a exprimat dorința de a-mi pune mâinile pe capul său, iar când am făcut asta, Maiestatea Sa mi-a spus: „Oamenii te iubesc.” „Da, Maiestatea Voastră, oamenii Maiestății Voastre mă iubesc”, i-am spus.

După care binevoit să spună „da, pentru că știu cine ești și ce ești” (cuvintele sale exacte).

După acest episod, împăratul a simțit un atac puternic, respirația i-a devenit greoaie, iar în gură i-a fost pompat fără întrerupere oxigen. Era într-o mare suferință. Pe partea stângă a patului

Cursul de Supraviețuire Ortodoxă - Sensus Revoluției (3)

Scris de Pr. Serafim Rose

Luni, 28 Decembrie 2020 22:00

stătea împărăteasa. Înaintea sa stăteau cei doi fii mai mari și logodnica țareviciului. Pe dreapta stăteau Marele Duce Mihail Alexandrovici și Olga Alexandrovna. Eu stăteam lângă un fotoliu. „Nu vă doare dacă îmi țin mâinile pe capul dumneavoastră?”, l-am întrebat. „Nu, îmi este mai ușor când îți ții mâinile pe capul meu” a reușit să răspundă. Venisem imediat după ce am slujit Liturghia iar în mâinile mele aveam Trupul cel Curat al Domnului și luasem parte la Sfintele Taine.”